

Cemal Koç

Tosun Terzioğlu / tosun@sabanciuniv.edu

1968 yılı Eylül ayında ODTÜ Matematik Bölümü'nde çalışmaya başladıktan kısa bir süre sonra Cemal Koç ile tanıştım. 1968-69 akademik yılında Gündüz İkedâ Ege Üniversitesi'nden izinli olarak ODTÜ'ye gelmişti. Cemal de Gündüz Bey ile birlikteydi ve ODTÜ'de kaldı. O yıllarda Cemal ile aynı ofisi paylaştık. Yöneylem Araştırması ünitesi ve istatistikçilerle birlikte bölümde sadece ondört, onbeş öğretim üyesi vardı. Ders yükümüz epeyce ağırdı. Bölüm Başkanı olan Hayri Körezlioğlu, Cahit Arf ve bir yıl sonra ODTÜ'ye katılan M. Gündüz İkedâ, ilginç ve çok yararlı bir araştırma semineri yöntemi geliştirdiler. Bu seminerlerde, bölüme yeni katılan bir kişi, birkaç hafta üstüste kendi araştırma konusunu ayrıntılı biçimde anlatıyor ve üzerinde çalışmayı düşündüğü problemler hakkında bilgi veriyordu. Böylece herkes birbirinin araştırma alanını, o alanda neler yapıldığını, açık ve önemli problemleri öğrenmiş oluyordu. Her öğretim üyesi periyodik olarak bu seminerlerde araştırmasında kaydettiği ilerlemeleri de anlatıyordu. Ayrıca üçüncü ve dördüncü sınıftaki bazı öğrencilerin de seminerlere katılmasını Cahit Arf ve Gündüz İkedâ sürekli teşvik ediyordu. Her seminer iki üç saat sürerdi.

Cemal'in verdiği bir semineri oldukça iyi hatırlıyorum, aradan geçen onca yıla rağmen. Önce çözmek istediği problemi, bu problemle ilgili daha önce yapılanları anlattı bize. Sonra çözüm stratejisini, çözümün ara adımlarını açıkladı ve kollarını sıvayıp bir saatten uzun süren bir hesaba girişti. Tahta defalarca silindi, tekrar doldu, tekrar silindi. Sonunda teoremin ispatı bitince, Gündüz Bey'in "bu kadar uzun ve zor hesabı nasıl yapıyorsunuz? Hayret doğrusu" dediğini hatırlıyorum.

Cemal, çok iyi bir hocaydı. Zaman zaman bir çoğumuz öğrencilerimizden şikayet ederiz. Ya yeterli çalışmıyorlardır, ya derse devam etmiyorlardır veya liseden eksik bilgiyle geliyorlardır. Doğrusu Cemal'in öğrenciden şikayet ettiğini hiç duymadım. Sevecekle ve sabırla yaklaşırdı öğrencilerine. Gerekirse aynı şeyi defalarca anlatır, örneklerle açıklamaya çaba gösterirdi. Bölümde ders prog-

ramlarını ve içeriklerini yeni baştan ele aldığımızda belki de en çok dinlediğimiz Cemal olurdu. Yurt dışında doktora yapıp ODTÜ'de öğretim üyesi olan eski öğrencilerimiz için "Cemal Ağabey" idi.

Ülkedeki politik çalkantılar, üniversitede sık sık çıkan idari krizler, ne zaman başlayıp ne zaman biteceği belli olmayan öğrenci boykotlarına rağmen, ODTÜ ve Matematik Bölümü hızla gelişti. 1970'lerin sonunda Bölüm, dünyada da bayağı tanınır olmuştu. Üniversite Hasan Tan krizi ve sonrasını yaygın bir güçlü dayanışmayla atlatmasını bildi. 12 Eylül oldu ve Yüksek Öğrenim Kanunu çıktı. Ardından da 1402 sayılı kanuna göre işten çıkarmalar, göreve son vermeler başladı. Sıkıyönetimin 1402 sayılı kanununa göre bir öğretim üyesinin görevine son verildiği, YÖK Başkanı tarafından kendisine iki üç satırlık yazıyla bildiriliyordu. Yazıda herhangi bir suçlama yoktu. Herhangi bir soruşturma, mahkeme vs. de yoktu. Karara itiraz da edilemiyordu ve işine son verilen kişi devlette hiçbir şekilde başka bir yerde de görev yapamıyordu. Cemal Koç da 1402'lik olmuştu! Bu akıl almaz karardan sonra Cemal, bir dershanede iş buldu. Muhakkak ki çok sıkıntı çekti ama doğrusu bizlere pek belli etmedi. Tabii kısa sürede dersane öğretmenliğinde de üne kavuştu, aranılır bir öğretmen oldu.

12 Eylül'den önce, ODTÜ Matematik Bölümü ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Matematik Bölümü, Matematik Yaz Okulu projesini başlatmıştı. Her yaz dört hafta süreyle Trabzon'da üç dört derslik yoğun yaz okulu yapıyorduk. Öğrenciler bir derste hergün 2-3 saat ders dinliyor, cumartesi günü de sınava giriyorlardı. Bu yorucu programı o günün fevkalade kısıtlı koşullarında yürütmek zordu ama elde edilen sonuçlara değiyordu. Yaz Okulu fikri de Cemal'den çıkmıştı. Tabii 1402 sayılı kanun, O'nu bu etkinlikten de koparmıştı. Ayrıca araştırmaya ayıracak vakti de yoktu! Yıllar sonra, ODTÜ'ye dönüp profesörlüğe başvurduğunda, Üniversite Yönetim Kurulu'nun birkaç üyesi Cemal'in araştırmalarında neden bir ara olduğunu bana sordu. 1402 sayılı kanunla işine son verilen

ve üniversiteye vatandaş olarak gelmesi bile fiilen yasak olan, ailesini geçindirmek için dersane öğretmenliği yapmak zorunda olan bir matematikçiden nasıl olur da araştırma makalesi yazması beklenirdi? Neyse, biraz gecikmeyle de olsa, Cemal çoktan hak ettiği profesörlüğe yükseltildi.

O yıllarda üniversitenin bir yöneticisi bana, 1982 tarihli Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'na el yazısıyla yazılmış bir ihbar mektubunun fotokopisini gösterdi. Yazıdaki imza ve adresin bir kısmı kapatılarak fotokopi yapılmıştı ama el yazısı oldukça tanıdıktı. Yersiz, haksız ve saçma sapan iddialarla dolu böyle bir zavallı ihbar mektubunu yazan kişiye, hem çok kızdım hem de biraz acıdım doğrusu...

Matematığı yaygın olarak tanıtmak ve sevdirmek amacıyla, Türk Matematik Derneği olarak

popüler bir dergi çıkarmak fikrini ilk olarak Cemal Koç ortaya attı. "Matematik Dünyası" dergisinin hikâyesi daha önce yazıldı dergimizde... İlk yıl derginin editörlüğünü Cemal Koç yaptı. O yıllarda LaTeX dizgiyi daha yeni öğreniyorduk. Dizginin dışında baskı, yazıları derleme, abone bulma ve dergiyi okuyucuya ulaştırma konusunda oldukça bilgisizdik. Her zamanki azmiyle, sabırla ve özveriyle çalışarak Cemal ilk sayıları çıkardı. Dergi baskıdan gelince, bölümdeki en kıdemli profesörden, en yeni araştırma görevlisi ve bölüm çalışanları dahil herkes, organize olup, dergileri zarflara koyar, abonelerimize postalardık.

Cemal'in çalışkanlığını, insanda güven duygusu uyandıran sapasağlam karakterini, sıcaklığını, hocalığını hep hatırlayacağız ve onu çok özleyeceğiz. ♠

